

23A Česká próza druhé poloviny 20. století

ÚVOD – ČESKÁ LITERATURA PO ROCE 1945 (společné pro otázky 22A a 23A)

Česká literatura v letech 1945 – 1968:

- únor 1948, komunistická diktatura, železná opona, absolutní vliv Sovětského svazu
- politické čistky a likvidace inteligence, tzv. akční výbory
- procesy a popravy v 50. letech
- zákazy v oblasti tisku (Lidové noviny)
- řádění v knihovnách (na indexu K. Čapek, J. Orten, F. Kafka, J. Foglar...)
- psychický teror a emigrace, devastace literatury v 50. letech – budovatelské romány, od r. 1956 postupné uvolňování
- periodika: Literární noviny, Host do domu, Květen, Světová literatura, Plamen
- 60. léta: rehabilitace; iluze, že komunismus může být reformován – tzv. komunismus s lidskou tváří; Pražské jaro

Česká literatura v letech 1968 – 1989:

- 21. srpen 1968 – vpád vojsk Varšavské smlouvy
- normalizace – dalších 20 let kulturní a politické nesvobody
- likvidace nekomunistických periodik; zákazy publikování (Kundera, Havel, Tigríd, Vaculík, Lustig, Filip, Škvorecký, Mňačko...)
- emigrace (150 000 lidí)
- násilné přerušování přirozeného vývoje veškeré kultury
- **rozdělení literatury** (tyto kategorie nevypovídají nic o kvalitě literárních děl)
  - **oficiální**
  - **samizdatová**
  - **exilová**
  - **underground**

Přehled exilových nakladatelství:

Sixty - Eight Publishers (J. Škvorecký, Toronto, 1971)
Rozmluvy (A. Tomský, Londýn, 1982)
Index (Kolín nad Rýnem, 1971)
Konfrontace (Curych 1973)
Poezie mimo domov (Mnichov)
Arkýř (Mnichov 1980)

Exilové časopisy:

Svědectví (1956, Paříž, P. Tigríd)
Listy (1970, Řím, J. Pelikán)
Proměny (USA)

Přehled samizdatových edicí:

Petlice (1972, L. Vaculík)
Expedice (manželé Havlovi)
Česká expedice (1978)
Pražská imaginace (vydávání děl B. Hrabala)

Samizdatové časopisy:

Vokno (1979, I. Jirous)
Revolver revue (1985, S. Vondra, J. Topol)

Nejznámější autoři prózy

REAKCE NA VÁLKU

Za války zahynulo mnoho autorů (Vančura, Poláček, Čapek, Kratochvíl, Fučík), někteří žili v emigraci (Hostovský, Langer, Voskovec, Werich, Ježek).

Jan Drda – NĚMÁ BARIKÁDA (povídka Vyšší princip); *České pohádky*; drama *Hrátky s čertem*; *Dalskabáty, hříšná ves, aneb Zapomenutý čert*

filmy: Městečko na dlani, Hrátky s čertem, NĚMÁ BARIKÁDA, Vyšší princip, Dařbuján a Pandrhola

Adolf Branald – STŘÍBRNÁ PARUKA; LAZARETNÍ VLAK; SKŘÍŇKA S LIČIDLY; VIZITA; DĚDEČEK AUTOMOBIL

filmy: Pozor, vizita; Sestřičky

Jiří Weil – ŽIVOT S HVĚZDOU

Arnošt Lustig – DITA SAXOVÁ; MODLITBA PRO KATEŘINU HOROWITZOVOU;

filmy Transport z ráje; Démanty noci; Dita Saxová; Modlitba pro Kateřinu Horowitzovou

Ladislav Fuks – PAN THEODOR MUNDSTOK; SPALOVAČ MRTVOL; MYŠI NATÁLIE MOOSHABROVÉ; MÍ ČERNOVLASÍ BRATŘI; VARIACE PRO TEMNOU STRUNU; PŘÍBĚH KRIMINÁLNÍHO RADY; VÉVODKYNĚ A KUČAŘKA

film: Spalovač mrtvol (Juraj Herz)

Jan Otčenášek – ROMEO, JULIE A TMA

Věra Sládková – POSLEDNÍ VLAK Z FRÝVALDOVA

filmy: 5dílný seriál Vlák dětství a naděje

Ladislav Mňačko (Slovák) – **SMRT SI ŘÍKÁ ENGELCHEN; JAK CHUTNÁ MOC**

PRÓZA 50. – 70. LET

Budovatelský román, historická tematika, prózy s profesní tematikou (hornické prostředí, lékařské prostředí – Josef Frajs, Valja Stýblová), humoristická próza, detektivky (Škvorecký), zábavná literatura, v 70. letech ineditní literatura (viz úvod k MO).

Normalizace přinesla trestní stíhání řadě spisovatelů (Vaculík, Havel), jiní emigrovali (Škvorecký, Aškenazy, Michal, Diviš, Kundera, Kolář, Kohout, Gruša, Hutka, Sidon, Vladislav, Třešňák).

Viktor Fischl (Avigdor Dagan) – **HOVORY S JANEM MASARYKEM; DVORNÍ ŠAŠCI; JERUZALÉMSKÉ POVÍDKY**

Zdeněk Jirotka – *Saturnin*

Jiří Mucha (syn malíře Alfonse Muchy) – **OHEŇ PROTI OHNI** (válečné reportáže, autobiografická zkušenost); **SPÁLENÁ SETBA; PRAVDĚPODOBNÁ TVÁŘ; STUDENÉ SLUNCE; ČERNÝ A BILÝ NEW YORK; KANKÁN SE SVATOZÁŘÍ; LLOYDOVA HLAVA; PODIVNÉ LÁSKY**

Pavel Tigrid (Pavel Schönfeld) – čtvrtletník *Svědectví*; **KAPESNÍ PŘUVODCE INTELIGENTNÍ ŽENY PO VLASTNÍM OSUDU**

Vladimír Körner – **ADELHEID; ZÁNÍK SAMOTY BERHOF; ÚDOLÍ VČEL; LÉKAŘ UMÍRAJÍCÍHO ČASU; SMRT SVATÉHO VOJTĚCHA**

filmy: Údolí včel, Adelheid, Zánik samoty Berhof, Cukrová bouda, Svědek umírajícího času

Vladimír Páral – **VELETRH SPLNĚNÝCH PŘÁNÍ; SOUKROMÁ VICHŘICE; KATAPULT; MILENCI A VRAZI; PROFESIONÁLNÍ ŽENA; MLADÝ MUŽ A BILÁ VELRYBA; RADOST AŽ DO RÁNA; MUKA OBRAZNOSTI; VÁLKA S MNOHOZVÍRETEM; PLAYGIRLS**

filmy: Soukromá vichřice, Mladý muž a bílá velryba, Radost až do rána, Katapult, Muka obraznosti, Playgirls 1 a 2

PRÓZA 80. LET

Schizofrenní situace naší kultury, komunistické ideály se pomalu hroutily...

Bohumil Hrabal – „perlička na dně“ + „pábění, pábitel“

Perlička na dně; Pábitelé; Taneční hodiny pro starší a pokročilé; Ostře sledované vlaky; Obsluhoval jsem anglického krále; Něžný barbar; Slavnosti sněženek; Příliš hlučná samota; Postřižiny; Krasosmutnění; Harlekýnovy milióny; Svatby v domě, Vita nuova, Proluky
filmy: Sběrné surovosti, Perličky na dně, Ostře sledované vlaky (Oscar!), Skřivánci na niti, Postřižiny, Slavnosti sněženek, Něžný barbar, Andělské oči, Příliš hlučná samota

Milan Kundera (francouzský spisovatel světového věhlasu) – **Směšné lásky; Žert; Nesnesitelná lehkost bytí; Nesmrtelnost**

filmy: Nikdo se nebude smát, Já truchlivý bůh, Žert, Nesnesitelná lehkost bytí

Ludvík Vaculík – fejetony **Sólo pro psací stroj; Jaro je tady**; romány **Sekyra; Morčata; Český snář** (rok disidentského života, otevřená výpověď, skandál)

Josef Škvorecký (jeho dílo má autobiografické rysy, psal i v emigraci v Kanadě, mj. autor detektivek; r. 1971 založil s manželkou Zdenou Salivarovou v Torontu nakladatelství Sixty-Eight Publishers) – **Zbabělci; Legenda Emöke; Sedmiramenný svícen; Tankový prapor; Prima sezóna; Nápady čtenáře detektivek; Hříchy pro pátera Knoxe; Konec nylonového věku**
filmy Tankový prapor, Prima sezóna, Eine kleine Jazzmuzik, Farářův konec

Pavel Kohout (v 50. létech autor stalinské poezie, svazák, později disident a chartista) – **Katyně; Nápady svaté Kláry; Kde je zakopán pes** (memoárový román o disidentském životě)

Vladimír Neff – pentalogie **Sňatky z rozumu, Císařské fialky, Zlá krev, Veselá vdova, Královský vozataj; Filozofický slovník pro samouky**

Ota Pavel – **Dukla mezi mrakodrapy; Plná bedna šampaňského; Pohár od Pánaboha; Pohádka o Raškovi**

Smrt krásných srnců; Jak jsem potkal ryby

filmy: Jak jsem potkal ryby, Smrt krásných srnců

Ivan Klíma – **Má veselá jítka; Moje první lásky; Soudce z milosti; Láska a smetí**

Věra Linhartová – odešla do exilu a psala francouzsky; **Prostor k rozlišení**

Jan Trefulka – brněnský rodák, redaktor Hostu do domu; **O bláznech jen dobré; Velká stavba**

Jarmila Loukotková – **Není římského lidu; Spartakus; Navzdory básník zpívá**

Radek John – **Džínový svět; Memento; Bony a klid**

Josef Nesvadba – představitel sci-fi literatury

PRÓZA 90. LET

Po listopadu 1989 přestalo mít smysl dělit českou literaturu na 4 okruhy. Témata aktuální za totality pozbyla naléhavosti, knižní trh se musel přizpůsobit volné soutěži. V 90. letech se vydávali hlavně dříve zakázaní autoři.

Jan Novák – **Zatím dobrý** (román o bratřech Mašínových); scénáře k filmům Valmont, Šeptej, Báječná léta pod psa

Michal Viewegh – **Báječná léta pod psa; Výchova dívek v Čechách; Báječná léta s Klausem**

Eva Kantůrková – **Smuteční slavnost; Pozůstalost pana Ábela; Přítelkyně z domu smutku** (reportážní próza z pobytu v ruzyňské věznici);

filmy Smuteční slavnost, seriál Přítelkyně z domu smutku

Petra Hůlová – **Paměť mojí babičce**

DRAMA (viz otázka 24A)

Divadla malých forem

Ivan Vyskočil; Jiří Suchý + Jiří Šlitr; Divadlo Jára Cimrmana – Zdeněk Svěrák + Ladislav Smoljak; písničkáři Jan Vodňanský + Petr Skoumal

Václav Havel

Milan Uhde

23B Styl administrativní

je styl informativní a věcné komunikace při úředním styku. Užívá se slohový postup informační, popisný a charakterizační.

Znaky:

- ✘ výstižnost, srozumitelnost, stručnost
- ✘ projevy psané, připravené a promyšlené
- ✘ zpracovány neměnným způsobem, což vede ke stereotypnosti a schematičnosti
- ✘ anonymita autora i adresáta
- ✘ předtištěné formuláře

Jazykové prostředky:

- ✘ výhradně spisovný jazyk, neutrální jazykové prostředky
- ✘ ustálené formulace
- ✘ jednoznačnost vyjadřování, termíny
- ✘ užívání zkratk a zkratkových slov
- ✘ zhuštěné vyjadřování s převahou jmenných konstrukcí, pasivní slovesné tvary

Slohové útvary:

úřední dopis – sestaven standardním způsobem (záhlaví - vlevo nahoře adresa odesílatele, pod ní adresát, věc, číslo jednací, místo, datum; text; závěr – poděkování, rozloučení, jméno, podpis, razítko)

žádost

objednávka

životopis (strukturovaný životopis)

plná moc

zápis

vyhláška

oběžník